

20. 12. 2004

Veźměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Ochrana před násilím (domácím)

Poslanecké sněmovně byl předložen, a vládě zaslán k vyjádření, poslanecký návrh zákona o ochraně před domácím násilím. Snaha zabránit, resp. výrazněji omezit, domácí násilí je chvályhodná, dala by se ale položit nemístná otázka, zda by nejlepší nebylo zabránit násilí obecně.

Rozhodně nechci snižovat úsilí o, alespoň, omezení domácího násilí (údaje o takovémto druhu násilného jednání nemám a tudíž mohu jen věřit prezentovaným údajům), byl bych ale silně skeptický ke způsobu, jakým toho chtějí předkladatelé zákona dosáhnout. Na toto téma bylo v denním tisku publikováno několik příspěvků, více či méně „vyvážených“, tudíž lze přisvědčit jak existenci problému, tak námitkám na šanci řešení problému vznikem nového zákona.

V České republice obecně platí taková hezká pověra, že jakýkoliv společenský problém vyřeší nový zákon, nebo alespoň novela nějakého zákona starého. Je to pěkné, není to spojeno s nějakým zásadním úsilím (nemusíme se snažit o něco, co neupravuje zákon /a hledat, jestli to již není někde upraveno, popřípadě uvažovat o samotné logice, je pomalé/ a pokud by někdo mluvil o morálce, ta je v zásadě jen falešná, že ?) a návrh zákona se vždy hodí do výčtu činnosti poslance.

Nicméně v daném případě je recept na omezení domácího násilí dle předkladatelů zjednodušeně v tom, že příslušné represivní složky v České republice dostanou větší pravomoci a bude jim mimo jiné umožněno přímo znemožnit některému z manželů pobyt v jím užívaném bytě či domě.

Z čistě formálně právního pohledu by bylo možné takovouto úpravu jen přivítat, neboť by se v důsledku rozšíření oprávnění policie značně zvětšil objem judikatury, vztahující se ke zneužívání pravomoci veřejného činitele. Navíc policie - jsa si vědoma dopadu využití svých oprávnění - by se ve větším rozsahu začala zabývat i otázkou odpovědnosti. Pokud by se tak nestalo, mohla by totiž v další fázi být poměrně zajímavá i otázka náhrady škody v důsledku činnosti policie ve smyslu tohoto navrhovaného zákona.

Z praktického pohledu - nevím. K oněm pochybám totiž vede zejména i důvodová zpráva k návrhu zákona, která v části, hodnotící současný stav uvádí :

„Stávající právní úprava, která byla zhodnocena především praxí a několika analýzami, se jeví v oblasti nabízených prostředků a možností ochrany před domácím násilím jako zcela neúčinná. Svědčí o tom jak sociologické výzkumy jednotlivých agentur, studie Vybrané kriminologické a právní aspekty domácího násilí (Institut pro kriminologii a sociální prevenci 2001), studie Postavení obětí domácího násilí v nejširších právních a procesních souvislostech (Bílý kruh bezpečí 2000) tak i výzkumy a šetření neziskových organizací zabývajících se pomocí obětí trestné činnosti. Problematika domácího násilí je podle českého právního řádu postižitelná až v jeho rozvinutém stádiu, to znamená až tehdy, kdy je oběti ublíženo natolik, že se takové jednání považuje za trestný čin. Praxe ukazuje, že příslušné represivní složky státu reagují v těchto případech až na závažné blíženi na zdraví, popřípadě vraždu.“

a také

„Stávající právní úprava umožňuje obětem či osobám ohroženým domácím násilím bránit se prostřednictvím využití příslušných ustanovení zákona o Policii, přestupkového zákona a trestního zákona za využití ustanovení trestního řádu. Praxe jednoznačně potvrzuje, že tato ustanovení zákona o policii nejsou v souvislosti s domácím násilím využívána zejména z těchto důvodů:

selhání lidského faktoru (policisté jsou stejně jako převážná část laické i odborné veřejnosti ovlivněni rozšířeným postojem, že v případě domácího násilí se jedná o problém soukromé povahy, o konflikt uvnitř vztahu, který si musí zúčastnění vyřešit sami mezi sebou, jsou přesvědčení, že pro tento druh zákroků jim zákon nedává patřičné nástroje k adekvátní reakci);

absentuje systém závazných metodických pokynů a evidencí, které by policisty prostřednictvím jasných instrukcí a závazných povinností zavazovaly k postupu v těchto náročných a častých situacích a pomáhaly jim tyto náročné

situace zvládat (detekce domácího násilí, protokol o zásahu, ochrana ohrožené osoby, evidence všech zásahů, způsob výslechu a zajištění důkazů, vyhodnocení rizika reálné hrozby, interdisciplinární spolupráce s navazujícími službami etc.);

chybí systém celoplošného proškolení policie k tomuto tématu.“

S uvedeným lze dle mého názoru souhlasit prakticky bezvýtku. Souhlasit lze i s tvrzením, že „ Pro optimalizaci policejní intervence v těchto případech je žádoucí a nezbytné legislativně řešit problém vstupu policie do soukromí v případech věrohodného podezření na domácí násilí, alternativní kroky policie vůči násilné osobě nikoli pouze její kriminalizaci (to znamená rozšířit nabídku možných kroků směřujících k omezení násilné osoby).“, zde je ale třeba zvýraznit formulaci **v případě věrohodného podezření**. Tady právě by byla zajímavá otázka zda a jak, neboť konkrétní posouzení bude záležet na konkrétních osobách v řadách policie. Tzn. na těch, kteří v současné době podle té samé důvodové zprávy nevyužívají příslušná ustanovení zákona o policii. Dalo by se popsat asi jako když řeknete řidiči z povolání, že neumí moc řídit osobní automobil, tak ať si to zkusí s autobusem. Budu-li tedy v přirovnání pokračovat - máme pro tento návrh zákona řidiče ?

Znamenají v důvodové zprávě uvedené skutečnosti snad že v současné době ze strany policie není vyvíjena dostatečná činnost ? Tomu by asi nasvědčovaly na jedné straně údaje ze strany průzkumů a na straně druhé policejní statistiky ?! Nebo je to jinak ? Jakým způsobem chtějí předkladatelé zabránit kampaňovitosti a nebezpečí, že policie bude hledat „domácí násilí“, jenom aby naplnila statistiku ?

Opět podle důvodové zprávy - teď již ale v části předpokládaných dopadů se uvádí, že „Dopad návrhu zákona do oblasti rovných příležitostí je cílený. Usiluje o změnu postoje společnosti k domácímu násilí a k jeho jednotlivým účastníkům. Navrhovaná právní úprava si v tomto směru klade za cíl působit na společnost jako celek, snaží se jednoznačně deklarovat, že nebude tolerovat žádné násilí, ani to, ke kterému dochází ve vztahu blízkých osob a v soukromí. Právní úprava usiluje o jednoznačné vyhranění postoje státu, který formou institutu vykazání dává jednoznačně najevo vůli upřednostňovat právo na ochranu života, zdraví a lidské důstojnosti před ochranou vlastnických či uživatelských práv. Návrh zákona si klade si za cíl poskytnout osobám ohroženým domácím násilím (z 80 % ženám) takové právní prostředky ochrany, aby se ohrožená osoba mohla psychicky a sociálně zkonsolidovat a řešit svou situaci.

I v této souvislosti je však dobré si uvědomit, že ačkoliv jsou ohroženými osobami převážně ženy, nabízené právní prostředky pomohou řešit situaci i dalším osobám ohroženým domácím násilím (například mužům nebo seniorům ohrožovaným svými potomky).“

Nelze samozřejmě vše stavět na větách, vytržených z kontextu, nicméně proklamativní cíle jsou u zákona vždy rizikovou věcí. Chce-li společnost cokoliv deklarovat, ať tak činí prostřednictvím podpory a pozitivním kroky ke zlepšení stavu - tzn. zlepšení a rozšířením práce institucí v sociální sféře. Represivní kroky jsou samozřejmě možné také, není je ale možné zavádět cestou pokusu a omylu, resp. možné to je, je to ale rozumné? Otázkou je, co je horší - zda se pokoušet činit dobro s tím, že akceptuji že stále existuje zlo, na které budu ukazovat, nebo za každou cenu činit dobro, s tím, že zlo učiněné v zájmu dobra není zlem?

Tudíž závěrem - domácí násilí asi je problémem, nicméně problémem komplexním, obtížně řešitelným pouze pomocí sankcí (navrhovatelům prioritu sankcí nepodsouvám, nicméně tato je v celém návrhu všudypřítomná). Cestou ale může být jen zájem společnosti a podpora osob, které tvrdí, že jsou postižené, spolu s následným postihem osob, které se domácího násilí dopouštěli. Nelze ale některé etapy obcházet, předbíhat, či zcela vypouštět. A to vše ale samozřejmě stojí peníze, které stát musí vynaložit buď sám přímo, nebo nepřímo ve formě podpory jiným organizacím.

© EPRAVO.CZ - Sbíрка zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Přenositelnost důkazů z daňového do trestního řízení](#)
- [Praktický návod na úspěch žádosti o podmíněné propuštění od roku 2026](#)
- [Přijetí prohlášení viny a povinnost soudu vypořádat námitky poškozeného](#)

- [Podmínky pro uložení trestu vyhoštění cizince](#)
- [Zamyšlení nad systémem alternativních trestů: poznámky na pozadí mezinárodní vědecké konference „Rethinking Sentencing: Are We Getting Justice Right?“](#)
- [Správné určení počátku běhu lhůty pro podání stížnosti proti usnesení soudu, kterým se nařizuje výkon trestu odnětí svobody](#)
- [Rozšiřování státní moci při implementaci acquis EU: český fenomén gold-platingu na příkladu konfiskační směrnice](#)
- [Změna způsobu určování výše peněžité pomoci obětem: Řešení všech dosavadních problémů?](#)
- [Uplatnění adhezního nároku v trestním řízení a správním řízení](#)
- [Novela § 196 trestního zákoníku: racionální korekce, nebo oslabení ochrany dítěte?](#)
- [Vybrané aspekty trestného činu podvodu podle § 209 TrZ ve světle judikatury](#)